

SUMMER 2014 (NEW)

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. Short Answer Questions (Any five out of six) : (5x3=15)
- मलांचे प्राकृत कर्म.
Proper functions of Malas.
  - तंत्रदोष.
Tantra dosha.
  - वातदोष उपक्रम.
Vatadosh upkram.
  - विपाक म्हणजे काय ? प्रकार लिहा.
What is Vipak ? Write types.
  - रोगमार्ग.
Rogmarg.
  - मात्राबस्ती.
Matrabasti.
2. Short Answer Questions (Any six out of seven) : (6x5=30)
- आहार मात्रा.
Ahar matra.
  - अम्ल रसाचे लक्षण व कर्म.
Lakshana and function of Amla Rasa.
  - दुग्ध वर्ग.
Dugdha varga.
  - आमदोष प्रकार व चिकित्सा.
Types and chikista of Aamdosha.
  - मूर्धतैल प्रकार.
Types of Murdhataila.
  - वाताचे प्रकार, स्थान व कर्म लिहा.

- g) Write types, sthan and karma of vata,
पत्रदान-उपक्रम लिहा.
Write patradan upkram,

SECTION-B (45 Marks)

3. Long Answer Question (Any three out of four) :

- a) त्रयउपस्तंभांचे सविस्तर वर्णन करा.
Describe Trayaupathambha in detail. (3x15)
- b) कफ दोषाचे गुण, स्थान, कर्म, प्रकार व सामान्य चिकित्सा उपक्रम वर्णन करा.
Write guna, sthan, karma, types and chikista of kapha dosha.
- c) विसर्ग कालातील ऋतु, मास, रस, बल, वर्णन करून सद्यऋतुचर्या लिहा.
Explain rutu, Month, rasa, bala of Visaraga kala and explain Sadya rutucharya.
- d) घय एवं जयेद्योषं त्वविरोधन् ।
Explain above quotation and explain in brief vata, pitta, kapha dosha sanchara prakopa and prashma with its causes.

SUMMER 2014 (OLD)

2. Short answer question (any six out of seven) :

थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सहा) :

(6x5=30)

- a) सम्यक स्नेहन लक्षण लिहा व सद्य स्नेह वर्णन करा.
Write Samyak Sneha Lakshan. Also describe Sadhya Sneha.
- b) आम व्याख्या व आमदोष विसुचिका लक्षण व चिकित्सा.
Define Aam. Write Lakshan and chikitsa of Aamdosh Visuchika.
- c) रक्त वृद्धी व क्षय लक्षण लिहा.
Rakta Vruddhi and Kshaya Lakshane.
- d) मधाचे गुण आणि रोगघ्नता लिहा.
Write guna of Madha and Rogaghnata of Madha (Honey).
- e) नस्याचे प्रकार आणि उपयोग लिहा.
Write types and uses of Nasya.
- f) अग्नीकर्माचे प्रकार आणि उपयोग लिहा.
Write types of Agnikarma and its uses.
- g) वमनास योग्य अयोग्य आणि वमनाचे सम्यक लक्षण लिहा.
Write Yogya Ayogya and Samyak Lakshana of Vamana.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) :

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

(3x15=45)

- a) अधारणीय वेग किती व कोणते ते सांगून चिकित्से सह संपूर्ण वर्णन करा.
Write Adharniya Vega and also describe in detail chikitsa of Lakshan due to Adharniya Vega.
- b) वात दोषाचा उपक्रम सविस्तर लिहा.
Describe Vata dosh Upakram in detail.
- c) स्वेदनाचे प्रकार कोणते ? स्वेदनासाठी योग्य आणि अयोग्य कोण ? स्वेद विधी चे फायदे लिहा.
Write types of Sweda. Write indications and contra indications for Sweda Vidhi. With uses of Sweda Vidhi.
- d) विसर्ग-आदान काल व्याख्या सांगून वर्षा ऋतुचे लक्षण आणि वर्षा ऋतुचर्या संपूर्ण वर्णन करा.
Write definition of Visarga and Aadan Kala. Describe in detail Lakshan of Varsha Rutu with its Rutu Charya.

WINTER 2014 (NEW)

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. Short answer question (any five out of six)

(5x3=15)

- a) अम्ल रस कार्ये.
Functions of Amla rasa.
- b) वातवृद्धि लक्षण.

- Lakshan of Vatavruddhi.
- c) विरेचन अयोग्य.
Ayogya for Virechan.
- d) व्रणशोथाच्या अवस्था.
Avasthas of Vranashotha.
- e) निद्रा व्याख्या व लाभ.
Definition and advantages of Nidra.
- f) ओज लक्षण व ओजक्षय.
Lakshan of Oaj and Oaj kshay.
2. Short answer question (any six out of seven) : (6x5=30)
- a) अंजन व आश्चोतन.
Anjan and Aashchotan.
- b) शिरोबस्ति, अभ्यंग, परिषेक.
Shirobasti, Abhyang, Parishek.
- c) त्रिफला व त्रिकटु गुण.
Guna of Triphala and Trikatu.
- d) क्षीर वर्ग.
Kshir Varga.
- e) रोगज्ञानाचे उपाय.
Different ways of Rogdnyan.
- f) निरग्नि स्वेद.
Niragni Sweda.
- g) त्रिदोषांची प्राकृत कर्मे.
Prakruti Karma of Tridosha.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) : (3x15=45)
- कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- a) स्वेदाचे प्रकार सविस्तर वर्णन करा. स्वेदविधी, स्वेदसाध्य रोग व सम्यक् स्वेदनाची लक्षणे वर्णन करा.
Explain types of Sweda in detail. Describe Swedavidhi, Swedasadhya roga and samyak swedan lakshan.
- b) दिनचर्या सविस्तर वर्णन करा.
Explain Dincharya in detail.
- c) नस्य विधी, भेद, नस्याचे काल वर्णन करून नस्याचे लाभ सविस्तर वर्णन करा.
Explain Nasya Vidhi, types, Nasya kaal and advantages of Nasya in detail.
- d) दोषधातूमलांचे थोडक्यात वर्णन करा.
Explain Dosha-dhatu-Mala in short.

SUMMER 2015

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. Short answer question (any five out of six) :

(5x3=15)

- दंतधावन विधी लिहा.
Write down dantadhawan vidhi.
- आमदोष लक्षण.
Characteristics of Aamdosha.
- अनाग्नेय स्वेद प्रकार लिहा.
Write types of Anagneya sweda.
- शास्त्र लक्षण.
Shastra Lakshana.
- विरूचिका लक्षण व चिकित्सा लिहा.
Write down Lakshan of Visuchika and its chikitsa.
- प्रभाव म्हणजे काय ?
What is Prabhava ?

2. Short answer question (any six out of seven) :

(6x5=30)

- रस - दोष संबंध लिहा.
Write about relation of Rasa and Dosha.
- स्पष्ट करा - अल्पेऽपि चेष्टिते श्वासं स्फिकृस्तनोदरलम्बनम् ।
Explain - अल्पेऽपि चेष्टिते श्वासं स्फिकृस्तनोदरलम्बनम् ।
- पित्तदोष कर्म लिहा.
Write down the Karma of Pittadosha.
- बस्ति चे प्रकार लिहा.
Write types of Basti.
- अपतर्पण योग्य रोग-रोगी.
Roga-Rogi treat by Apatarpan.
- प्रतिमर्श नस्य काल.
Pratimarsha Naysa Kala.
- ओजक्षय लक्षण.
Ojakshaya lakshana.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) :

कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(3x15=45)

- दोषाः कदाचिकुप्यन्ति जिता संघनपाचयैः ।
ये तु संशोधयैः शुद्धा न तेषां पुनरुद्भवः ॥
वरील श्लोकाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण देवून शोधन ज्ञान व्याख्या व त्यांचे प्रकार सविस्तर लिहा.
Explain the above Shloka with reference and write the definition and types of Shodhan-Shaman in brief.
- वत दोषाचे गुण, प्रकार, स्थान, कर्म लिहून त्याचे चिकित्सा उपक्रम सविस्तर लिहा.
Write guna, types, sthana, karma of Vata dosha and describe its chikitsa upakrama.
- आदानकाल व विहरकालाचे वर्णन करून वसंत ऋतुच्या सविस्तर लिहा.

- Describe Aadankala and Visargakala and write Vasant Rutucharya in brief.
 d) विरेचन योग्य अयोग्य रोगी लिहून विरेचन विधी सविस्तर वर्णन करा.
 Write Virechana Yogya and Ayogya Rogi and explain Virechan vidhi in detail.

WINTER 2015

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. Short answer question (any five out of six) : (5x3=15)
- सविष अन्न परीक्षा.
Savisha Anna Pariksha.
  - पित्तोपक्रम.
Pittopakrama.
  - नित्य निरोगी राहण्याचे उपाय.
Nitya Nirogi Upaya.
  - शुकधान्य वर्ग.
Shukdhanya Varga.
  - स्नानाचे महत्व.
Importance of bath.
  - गुडूच्यादि गण.
Guduchyadi Gana.
2. Short answer question (any six out of seven) : (6x5=30)
- प्राकृत दोष, धातु मलांची कर्मे.
Karma of prakruta dosha, dhatu, mala.
  - अभ्यंग महत्त्व.
Importance of Abhyang.
  - शिरोबस्ति.
Shirobasti.
  - सप्तविध कल्पना.
Saptavidha Kalpana.
  - दह्याचे गुण व दही सेवनाचे नियम.
Dahi (curd) guna, dashi sevana niyama.
  - चिकित्सा चतुष्पाद.
Chikitsa Chatuspada.
  - चतुर्विध स्नेह-गुण.
Chaturvidha sneha-guna.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) : (3x15=45)
- कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
 a) - आम्ल रस लक्षण - कर्म व आम्ल रस गणातील द्रव्ये लिहा.
 Write amla rasa lakshana, karma and dravya included in amla rasa gana.

- b) अधारणीय वेग त्यांचे धारण केल्याने निर्माण होणारी लक्षणे व त्यांची चिकित्सा लिहा.
Write adharaniya vega and after suppression of adharaniya vega its lakshan and chikitsa.
- c) वातदोष प्राकृत कर्म, क्षय - वृद्धि लक्षणे लिहा.
Write vata dosha prakruta karma, kshaya-vruddhi lakshan, in detail.
- d) स्वेदविधी सविस्तर वर्णन करा.
Describe Swedh Vidhi in detail.

WINTER 2015 (OLD)

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. Short answer question (any five out of six) : (5x3=15)
- a) अभ्यांगा बदल माहिती द्या.
Explain about Abhyanga.
- b) धारणीय वेग.
Dharaneeya Vega.
- c) घृताचे गुण लिहा.
Write down the guna of Ghrita.
- d) यंत्र प्रकार.
Types of Yantra.
- e) प्राणवायु कार्य.
Pranvayu Actions.
- f) ओजक्षय लक्षणे.
Characteristics of Ojakshaya.
2. Short answer question (any six out of seven) : (6x5=30)
- a) पित्त दोषाचा चिकित्सा उपक्रम लिहा.
Write down Chikitsa upakram of Pitta dosha.
- b) स्नेहपान व कोष्ठ संबंध लिहा.
Relation between Snehapan and Kostha.
- c) संतर्पणजन्य व्याधि.
Diseases due to Santarpan.
- d) उपनाह स्वेद.
Upanah Sweda.
- e) लवण रसाचे लक्षण व कर्म.
Characteristics (Lakshan) and functions (Kārīṇā) of Lavan Rasa.
- f) आम दोष व्याख्या.
Define Aam dosha.
- g) नस्य प्रकार.
Types of Nasya.

SECTION-B (45 Marks)

SUMMER 2016

Total Duration : 3 Hours

SECTION-A (45 Marks)

Total Marks : 90

1. लघुत्तरी प्रश्न (सहापैकी कोणतेही पाच) :
Short answer question (any five out of six) :

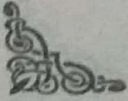
(5x3=15)

- a) मात्रा बस्ती.
Matra Basti.
- b) संशोधनाचे लाभ.
Advantages of Samishodhana.
- c) यंत्रांचे कर्म.
Karma of Yantra.
- d) क्षाराचे गुण.
Guna of kshar.
- e) रक्तस्तम्भक उपाय.
Raktastambhak upay.
- f) वामक द्रव्य.
Vamak dravya.

2. लघुत्तरी प्रश्न (सातपैकी कोणतेही सहा) :
Short answer question (any six out of seven) :

(6x5=30)

- a) कृतान्न वर्ग
Krutanna varga.

- d) अत्यक्त व विस्तृतिका लक्षण तसेच चिकित्सा.
Lakshan and treatment of Atyakt and Vistritika.
- e) प्राकृत कफाची स्थाने व प्रकार.
Sthan and types of Prakrut kapha.
- f) रसभेद व रसाची सामान्य कार्ये.
Types and functions of Rasa.
- g) औषध सेवन काल.
Aushadi seven kaal.
- h) मल व मूत्र वेगवारोदहाज्य लक्षण व चिकित्सा.
Lakshan and treatment of mala and mutra vegavarodhajanya.
- i) विविध रोगानुसार शिरवेधाची स्थाने.
Describe sthan of shiravedha according to various roga.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) :

कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(3x15=45)

- a) संतर्पण व अपतर्पण उपक्रम सविस्तर वर्णन करा.
Explain santarpan and apatarpan upakram in detail.
- b) वातानुलोम्य दीप्तोऽग्निर्वर्धः स्निग्धमसंहतम् ।
स्नेहोद्देगः क्लमः सम्यक्स्निग्धे, स्नेहो विपर्ययः ॥
वरील सुत्राचा अर्थ स्पष्ट करून स्नेह द्रव्य, स्नेह मात्रा व स्नेहपानाचे लाभ वर्णन करा.
Explain above sutra. Describe sneha dravya, sneha matra and uses of snehapan.
- c) आदान व विसर्ग कालांचे वर्णन करून ग्रीष्म ऋतुचर्या सविस्तर वर्णन करा.
Explain Aadan-visarga kaal and describe Grishma rutucharya in detail.
- d) बस्तीचे प्रकार वर्णन करून बस्ती योग्य-अयोग्य तसेच सम्यक् योग-अयोग्य-अतियोगाची स्थाने सविस्तर वर्णन करा.
Explain types of Basti, also describe yogya-ayogyia, samyak-yoga-ayoga-atiyoga lakshan in detail.

Write visarga, aadankala and explain varsha rutucharya in detail.

- d) यंत्र व शस्त्र यातील भेद वर्णन करून शस्त्रकर्म विधी सविस्तर लिहा.
Write difference between yantra and shastra and explain shastrakarmavidhi in detail.

WINTER 2016

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. Short answer question (any five out of six) : (5x3=15)
- सुखसाध्य व्याधीचे लक्षण.
Lakshan of Sukhasadhya Vyadhi.
  - दिनचर्या - अभ्यंग विधिचे फायदे.
Benefits of Abhyangavidhi in Dinacharya.
  - रोग - अरोगतेचे कारण.
Cause of disease and health.
  - ब्राह्ममुहुर्त.
Brahmha Muhurta
  - आश्चोतन विधी.
Ashchotana Vidhi.
  - ताच्छील्य म्हणजे काय ?
What is Tachilya ?
2. लघुत्तरी प्रश्न (सातपैकी कोणतेही सहा) : (6x5=30)
Short answer question (any six out of seven) :
- धारणीय वेग.
Suppressible Urges.
  - मुर्धतैल प्रकार.
Types of Murdhatail.
  - यंत्र - शस्त्र भेद लिहून यंत्राची कर्मे लिहा.
Write difference between Yantra-Shastra and Karma of Yantra.
  - प्रभाव व्याख्या व उदाहरण.
Write definition of Prabhava with example.
  - अतिस्थौल्य कारणे.
Atisthoulyya hetu (Causes of Obesity).
  - कफदोष वृद्धि-क्षय लक्षणे.
Kapha dosha vrudhi-kshaya lakshan.
  - वर्षाऋतुचर्या.
Varsharutucharya.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) : (3x15=45)
कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- आम म्हणजे काय ? सामदोष लक्षणे लिहा व सामदोष चिकित्सेचे सिद्धांत सविस्तर वर्णन करा.

What is Ama ? Write Samadosh Lakshan and detail description of Samadosh chikitsa siddhant.

- b) स्वेदन विधी सविस्तर वर्णन करा.
Describe Swedan vidhi in detail.
- c) दोष-धातु-मल हे शरीराचे मूल आहे. सविस्तर स्पष्ट करा.
Dosha-dhatu-mala are root of sharir, describe in detail.
- d) प्राकृत पित्त दोषाचे कर्मे लिहा, पित्त वृद्धि-क्षय लक्षणे सविस्तर लिहा.
Write prakruta pitta dosha karma, pitta vriddhi-kshaya lakshana in detail.

SUMMER 2017

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. लघुत्तरी प्रश्न (सहापैकी कोणतेही पाच) :
Short answer question (any five out of six) : (5x3=15)
- a) रस - दोष संबंध.
Rasa dosha sambandha.
- b) हंसोदक.
Hansodaka.
- c) आम व्याख्या.
Define Ama.
- d) स्वेद प्रकार.
Types of Swed.
- e) शुद्ध रक्त लक्षणे.
Shuddha Rakta Lakshan.
- f) यंत्र दोष.
Yantra Dosha.
2. लघुत्तरी प्रश्न (सातपैकी कोणतेही सहा) :
Short answer question (any six out of seven) : (6x5=30)
- a) जृम्भावेग विधारणजन्य व्याधी/लक्षणे, चिकित्सा.
Vyadhi or lakshan caused due to Jrumbha Vega Vidharan and its treatment.
- b) नस्य प्रकार.
Types of Nasya.
- c) पुटपाक.
Putpaka.
- d) अर्थाश्रय म्हणजे काय ?
What is Arthashray.
- e) व्यायाम.
Vyayam.
- f) अलसक.
Alasaka.

- g) धुमपान प्रकार.
Types of Dhumapan.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) :

- कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (3x15=45)
- a) वात दोषाचे गुण, वृद्धी व क्षय लक्षणे लिहून वात दोषाचा चिकित्सा उपक्रम सविस्तर वर्णन करा.
Write Guna, Vruddhi, Kshay lakshan of Vata dosha and write Vata Dosha Chikitsa Upakram in detail.
- b) अतिस्थौल्य व अतिकार्ष्य हेतु, लक्षण आणि चिकित्सा सविस्तर वर्णन करा.
Explain Hetu, Lakshan and Chikitsa of Atisthoulya and Atikarshya.
- c) आदान काल व विसर्ग कालातील फरक लिहून वसंत ऋतुचर्या स्पष्ट करा.
Write differences in Adan and Visarga Kala and write Vasant Rutucharya.
- d) वमन म्हणजे काय ? वमनास अर्ह, अनर्ह, वमनविधी व संसर्जनक्रम वर्णन करा.
What is Vaman ? Write Arha, Anarha and Vaman Vidhi with Sansarjankram.

WINTER 2017

Total Duration : 3 Hours

Total Marks : 90

SECTION-A (45 Marks)

1. लघुत्तरी प्रश्न (सहापैकी कोणतेही पाच) :
Short answer question (any five out of six) : (5x3=15)
- a) उद्वर्तन विधीचे महत्व लिहा.
Write importance of Udvertana Vidhi.
- b) छर्दि वेग धारण लक्षणे व चिकित्सा.
Symptoms and treatment of suppression of the urge Vomiting.
- c) नारिकेल जल गुण.
Qualities of (Narikel) coconut water.
- d) नित्यसेवन करावे असे आहारीय द्रव्य.
Dietary food used daily.
- e) यंत्रगुण.
Yantragunia.
- f) संसर्जन व त्याचे फायदे.
Sansarjana kram and its benefits.
2. लघुत्तरी प्रश्न (सातपैकी कोणतेही सहा) :
Short answer question (any six out of seven) : (6x5=30)
- a) शीतऽग्न्य वृष्टि घर्मेऽल्प बल मध्यं तु शेषयो :।
स्पष्ट करा.
Explain above sutra.
- b) विरुद्ध आहार व्याख्या, उत्पन्न होणारे व्याधी व चिकित्सा.
Definition of Viruddha Ahar, diseases develop by Viruddha Ahar and write treatment.

- c) अर्जाण दोष संबंध व चिकित्सा लिहा.
Relation of Ajirna and dosh and write Chikitsa.
- d) द्रवस्वेद.
Dravasweda.
- e) बंधांचे प्रकार.
Types of bandages.
- f) क्षारकर्म.
Ksharkarma.
- g) औषधी सेवन काल.
Aushadhi sevana kala.

SECTION-B (45 Marks)

3. Long answer question (any three out of four) :

कोणत्याही चार पैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(3x15=45)

- a) शीतोद्भव दोषघयं वसन्ते
विशोध्यने ग्रीष्मजमन्नकाले
घनात्यये वाषिकमाशु सम्यक
प्राप्नोति रोगानृतुजान्न जातु ॥
स्पष्ट करा.
Explain above Sutra.
- b) वातदोष प्राकृतकर्म, विकृतकर्म, वातदोष उपक्रम लिहा.
Prakrut Karma and Vikrut Karma of Vatadosha and write Vatadosha
Upakarma.
- c) स्नेह प्रकार सविस्तर लिहून सम्यक स्निग्ध लक्षणे लिहा व स्नेह व्यापद लक्षणे व चिकित्सा लिहा.
Write types of Snehavidhi Samyak Snigdha lakshane and write symptoms of
Snehavyapada and its treatment.
- d) मूर्धतैल प्रकार, तर्पणविधी, मुखलेप हया उपक्रमांची अष्टांगहृदयोक्त माहिती लिहा.
Write information about Murdhatal types, Tarapanavidhi and Mukhalepa
Upakrama.

